

## Inleiding

Vanuit artsen en agro-ecologische boeren kwamen deze week pleidooien om de stikstofdiscussie niet te beperken tot alleen stikstof in relatie tot natuurgebieden, maar deze discussie ook te linken aan gezondheid, milieu en het landbouwsysteem.<sup>1 2</sup>

## Vragen

1. Deelt u de mening van de artsen dat de intensieve veehouderij grote milieu- en gezondheidsrisico's veroorzaakt? Zo nee, waar baseert u zich op?  
De intensieve veehouderij kan milieu- en gezondheidsrisico's veroorzaken. In Noord-Holland hebben wij met name extensieve veehouderij en slechts een zeer gering aantal intensieve veehouderijbedrijven.
2. Wat vindt u van de oproep van de artsen om de stikstofcrisis te benutten om een omslag te maken naar een evenwichtige kringlooplandbouw, met minder dieren en die beter is voor dieren, milieu en gezondheid?  
Wij ondersteunen een transitie naar kringlooplandbouw die ook natuurinclusief is. Als de stikstofcrisis hieraan kan bijdragen is dat positief.
3. In het artikel schetsen de agro-ecologische boeren belemmeringen door de huidige pachtsituatie.<sup>3</sup> Herkent u de problemen die zij schetsen ook in Noord-Holland? Hoe kan de provincie deze ecologische boeren helpen (nu en in de toekomst), om de situatie te veranderen?  
Nee, wij herkennen die problemen in Noord-Holland niet. De provincie Noord-Holland verpacht gronden alleen onder voorwaarden. Pachters moeten rekening houden met de natuur. Ze moeten bijvoorbeeld langs bouwland bloemrijke kruidenstroken aanleggen. Daarnaast wordt de voorkeur gegeven aan boeren die in het bezit zijn van bepaalde certificaten op het gebied van duurzame landbouw.

Op percelen die binnen Natuurnetwerk Nederland (NNN) vallen is bijvoorbeeld het gebruik van kunstmest niet toegestaan. Ook moet op sommige gronden gezaaid worden met een speciaal soort mengsel om weidevogels aan te trekken of insecten en vlinders. De NNN-gronden worden tegen een lagere pacht prijs verpacht.

---

<sup>1</sup> <https://www.bd.nl/opinie/we-verzieken-ons-leefmilieu-en-daarmee-onszelf~a04fb2f4/>

<sup>2</sup> <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/stikstofreductie-is-symptoombestrijding-wat-we-nodig-hebben-is-systeemverandering~bc495439/>

<sup>3</sup> Als agro-ecologische boeren kiezen we voor een andere weg. We investeren niet in kunstmest en bestrijdingsmiddelen, wel in bodembeheer, bomen, biodiversiteit en een nauwe samenwerking met consumenten. Investerings die zich op lange termijn terugbetalen. Helaas wordt dit belemmerd door de pachtsituatie. De liberalisering van de pachtwet heeft geleid tot forse toename van kortlopende pachtcontracten. Land is een speculatieobject geworden. De prijs wordt opgedreven door commerciële belangen die niets met voedselproductie te maken hebben. Die hoge grondprijs maakt het voor nieuwe boeren vrijwel onmogelijk land te kopen. Een gemiste kans: veel nieuwe boeren stoppen met hun werkzaamheden door de onzekere landsituatie. Voor bestaande boeren verhoogt dit onnodig de kosten om duurzaam voedsel te produceren en maakt het voor kinderen vaak onmogelijk het bedrijf over te nemen.

De provincie kan alleen eisen stellen aan eigen pachtgronden en niet aan die van andere partijen. Daarin heeft de provincie geen bevoegdheid en rol.

Aangezien verpachte gronden vaak ook tijdelijk worden verpacht vanwege andere doelen als natuurrealisatie kan het voor sommige agrarische doelgroepen niet interessant zijn om te investeren in de gronden of deze gronden te pachten.

4. Bent u bereid met de agro-ecologische boeren om tafel te zitten en samen te kijken naar de beste manieren om ons landbouwsysteem echt gezond, duurzaam en diervriendelijk te maken?

Ja en dat doen we ook. Een goed voorbeeld daarvan is de Hackathon die de provincie organiseerde in juni 2019. Andere netwerken waar wij in dit kader mee samenwerken zijn onder andere BIO-NH, Veldleeuwierik, Milieufederatie, LTO Noord, Natuurboeren, NLG boeren en de Greenports.

5. Naast de agro-ecologische boeren zeggen ook verschillende wetenschappers, zoals hoogleraar Lucas Reijnders, dat inzetten op mestfabrieken en mestvergisters het probleem niet bij de bron aanpakt, maar ons juist afhankelijk maakt van de bron van het probleem.<sup>4</sup>

Erkent u dat investeren in mestopslag en mestvergisters geen duurzaam bronbeleid is?

Ja. Echter de transitie in de landbouw is niet binnen enkele jaren gerealiseerd en gaat in stappen. De minister trekt hiervoor ook een periode uit tot 2030. De provincie alleen kan geen regie voeren op de transitie, maar kan wel bedrijven stimuleren naar een meer duurzaam systeem. Het ene bedrijf kan sneller transformeren dan het andere bedrijf. Mestopslag helpt nu de bestaande bedrijven om op een meer opportuun moment mest uit te rijden dat voor de leefomgeving en bodem gunstiger is. Maar op de lange termijn zal onder andere kringlooplandbouw tot een evenwicht in nutriënten moeten leiden waarbij mest een onderdeel is van het totale kringloopsysteem.

6. Bent u het met ons, verschillende wetenschappers en adviesorganen van de overheid, zoals de PBL en Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur, eens dat we de veehouderij onvoldoende kunnen verduurzamen met de veel te dure technologische maatregelen en dat de krimp van de veestapel onvermijdelijk is? <sup>5</sup>

De krimp van de veestapel en de verdere extensivering van de veehouderij is een van de sporen die kan bijdragen aan de verdere verduurzaming van de agrarische sector.

7. Hoe wordt een echt integrale aanpak van de verschillende problemen (klimaat, milieu, bodemdaling, gezondheid) geborgd? D.w.z.: hoe zorgen GS ervoor dat we maatregelen nemen die efficiënt meerdere problemen tegelijk aanpakken: stikstofcrisis, verlies van natuur en biodiversiteit, luchtvervuiling, bodemdaling en klimaatcrisis?

---

<sup>4</sup> Ook CE Delft is er kritisch over.

<sup>5</sup> PBL heeft laten zien dat zelfs als we álle technologie maximaal en effectief inzetten, tegen 2050 de veehouderij verantwoordelijk zou zijn voor de volledige jaarlijkse broeikasgasuitstoot in Nederland. Dat is geen reëel perspectief, omdat elders in de maatschappij (huishoudens, midden- en kleinbedrijf, industrie) de emissies dan naar nul teruggebracht zouden moeten worden. De daarvoor benodigde kosten zouden onevenredig hoog zijn.

Zie het antwoord op vraag 5, waarbij we niet alleen kijken naar de veehouderij maar naar de totale agrarische keten.

---